

Infurmaziuns supplementaras tar l'orientaziun a las medias davart la NGF grischuna dals 23 da schaner 2009

Basegn da refurma

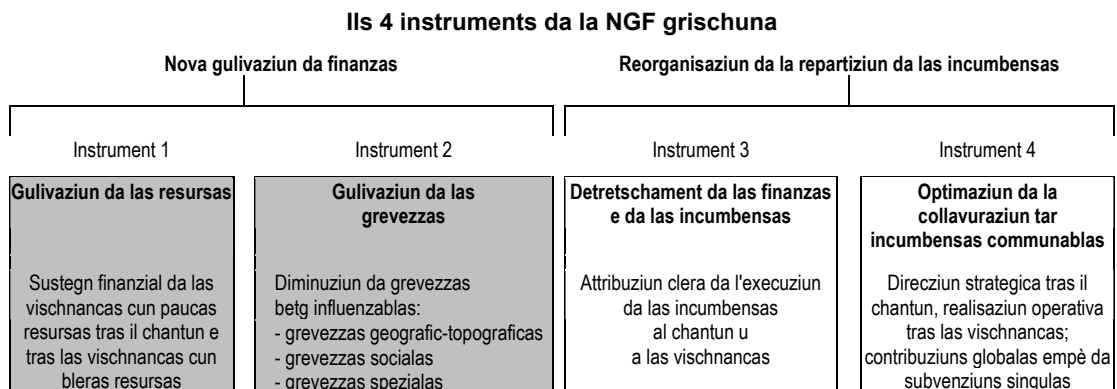
- **La dimensiun, la concepziun e la regulaziun da la gulivaziun da finanzas actuala èn manglusas.**
La gulivaziun da finanzas actuala ha in volumen relativamain modest e sa concentrescha oravant tut sin las vischnancas pitschnas cun las pli paucas resursas. Ella è repartida sin plirs instruments, cuntegna numerusas subvenziuns singulas che dependan dals custs e dovra pervia da quai controllas intensivias e bleras cundiziuns. Ella maschaida cumponentas d'entradas e cumponentas da grevezzas, è cumbinata cun fauss impuls e na po betg vegnir reglada en moda effizienta.
- **L'entretschament da las incumbensas e da las finanzas è grond.**
Las incumbensas vegnan ademplidas cunzunt comunablamain dal chantun e da las vischnancas (incl. uniuns d'interess, organizaziuns regiunalas, circuls e districts), ma quai senza che las funcziuns dal chantun e da las vischnancas fissan cunfinadas cleramain dapertut. Quai chaschuna ina perdita da l'autonomia, currents da pajament ch'èn voluminus e cuntracurrents sco er bleras duplicitads.

Finamiras principalas

La NGF grischuna vul rinforzar las vischnancas ed il chantun e persequitescha las suandantas **sis finamiras strategicas principalas**:

1. concepì e rinforzar en moda effizienta, transparenta, gista e reglabla la gulivaziun da las resursas tranter vischnancas ch'èn finanzialmain pli fermas e talas ch'èn finanzialmain pli debblas;
2. mitigiar las grevezzas sproporziunadas da las vischnancas che na pon betg vegnir influenzadas directamain, senza dar fauss impuls;
3. augmentar la libertad d'agir e l'atgna responsabladad da las vischnancas e dal chantun;
4. detretschar uschè bain sco pussaivel las incumbensas ed ils moviments da finanzas tranter il chantun e las vischnancas;
5. ademplir las incumbensas comunablas restantas conform al stgalim e las indemnisar s'orientond a las prestaziuns; sco er
6. diminuir ils impediments ch'existan en connex cun fusiuns da vischnancas.

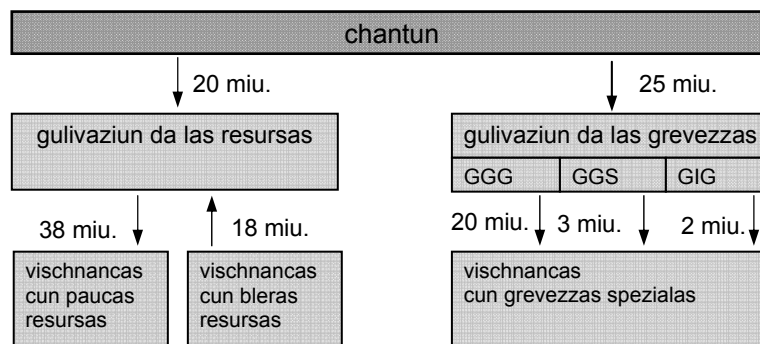
Instruments principalas:

La **gulivaziun da las resursas** (instrument 1) procura che las grondas differenzas ch'existan en la capaciad finanzia ed en la grevezza fiscala da las vischnancas vegnan reducidas en moda transparenta, reglabla ed effizienta. Las vischnancas cun bleras resursas cedan ina part da lur meds finanziaals a favur da las vischnancas cun pli paucas resursas. Il medem mument paja il chantun ina contribuziun ch'è almain uschè gronda.

Cun la **gulivaziun da las grevezzas** (instrument 2) duai il chantun indemnisar grevezzas che vegnan chaschunadas da las structures, ch'èn cleramain sproporziunadas e che na pon per gronda part betg vegnir influenzadas da las vischnancas. Uschia vegnan gulivadas oravant tut las grevezzas geografic-topograficas (GGG) considerablas. Ils meds finanziaals vegnan repartids sin las vischnancas tenor criteris objectivs che na pon betg vegnir influenzads directamain (lunghezza da las vias, spessezza da la populaziun, structura d'abitadi, quota da scolaras e da scolars). Per cumplettar quest instrument vegn concepida da nov la gulivaziun da las grevezzas socialas (GGS) existenta. Quai duai evitar grevezzas extremas per las singulas vischnancas en il sectur dal sustegn da personas basegnusas e reducir ils custs e la lavur administrativa. Per cas spezial u per cas d'urgenza è prevista ina gulivaziun individuala d'inegualitads per grevezzas extraordinarias e per grevezzas betg influenzablas. Questas contribuziuns vegnan a sa restrenscher mo sin paucas vischnancas e vegnan tegnidas sin in volumen uschè bass sco pussaivel.

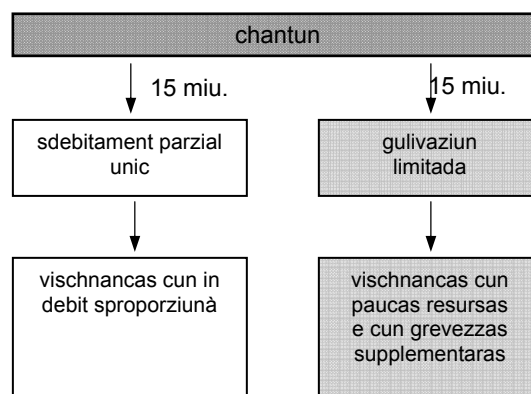
La nova gulivaziun da las resursas e da las grevezzas (imports en francs)

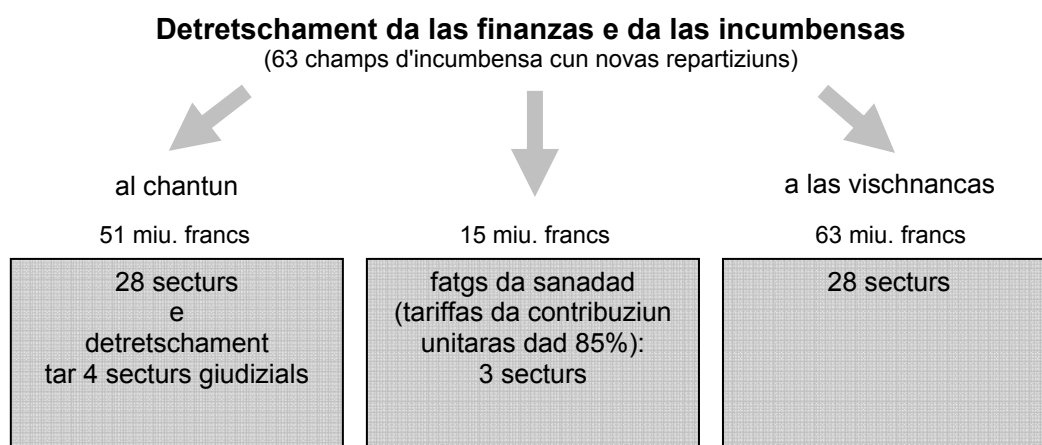
GGG = gulivaziun da las grevezzas geografic-topograficas
 GGS = gulivaziun da las grevezzas socialas
 GIG = gulivaziun individuala d'inegualitads per grevezzas spezialas

Per che l'effect da la nova gulivaziun da las resursas e da las grevezzas correspundia a las finamiras, sto l'indebitament da tut las vischnancas restar en ina dimensiun supportabla. Per totalmain 15 vischnancas cun debits smesirads èsi necessari da far in **sdebitament parzial** unic.

Agid da realisaziun (imports en francs)

Cun il **detretschament da las finanzas e da las incumbensas** (instrument 3) duain las numerusas incumbensas communablas existentas vegnir attribuidas uschenavant sco pussaivel ubain al chantun ubain a las vischnancas. Tut en tut vegnan detretschadas 60 incumbensas. Il pais principal vegn mess sin il detretschament da las finanzas. Dal puntg da vista finanziel vegnan 32 incumbensas attribuidas cumplettaimain al chantun e 28 cumplettaimain a las vischnancas. Questas cifras cumpiglian er quellas quatter incumbensas dal sector da la justia che duain – tenor la proposta da la regenza – vegnir detretschadas anc vinavant en il rom d'in project da missiva separà. En trais champs d'incumbensa dals fatgs da sanadad (gestiun dals ospitals, infrastruttura dals ospitals e spitex) èsi previs d'unifitgar las contribuziuns chantunals sin ina tariffa dad 85 pertschient.

Detretschament en direziun dal chantun

Nr.	Incumbensa da project	Consequenzas finanzialas
K 1	Mesiraziun uffiziala	-871'897
K 2	Cumbat cunter epidemias d'animals – finanziaziun dal fond cunter epidemias d'animals	-346'495
K 3	Dismessa da cadavers d'animals – finanziaziun dal fond cunter epidemias d'animals	-360'187
K 4	Meglieraziuns generalas	-771'561
K 5	Sanaziuns da chasas d'abitar en il territori da muntogna	-800'532
K 6	Prestaziuns da sustegn per Grischunas e per Grischuns en auters chantuns	-2'602'675
K 7	Execuziun da mesiras en stabiliments	-1'860'303
K 8	Alarm cun sirenas	-65'000
K 9	Prevenziun en cas d'epidemias	0
K 10	Cussegliaziun per mammas e per babs	-845'257
K 11	Indemnisaziun per ils dretgs d'auturas e d'auturs, Pro Litteris e Suissimage	-84'008
K 12	Instrucziun d'uffants da lingua estra	-1'580'078
K 13	Instrucziun d'uffants da requirentas e da requirents d'asil	-186'570
K 14	Scolas secundaras da vallada: classas prelicealas	-69'961
K 15	Incumbensas surordinadas en il sector da la scola populara	-7'704'753
K 16	Sport da scola voluntar	-160'274
K 17	Scolaziun speziala: contribuziuns da las vischnancas als daners da scola	-2'543'493
K 18	Salarisaziun dal servetsch psicologic da scola	-425'520
K 19	Taxas per permissiuns da dar scola	-21'975
K 20	Scolas professiunalas spezialisadas	-17'825'536
K 21	Scola professiunala d'hotellaria dal Grischun	-1'336'800
K 22	Scolas professiunalas extrachantunals	-2'964'267
K 23	Instituziuns da scolaziun preprofessiunala	-1'694'600
K 24	Staziuns per mesirar immissiuns a Cuira ed a Tavau	-50'855
K 25	Provediment d'aua public	-63'158
K 26	Incassament da la taglia a la funtauna	0
K 27	Servetschs publics da transport sin via	-987'440
K 28	Cuvridas da vias entaifer il vitg	-2'000'000
Total grevezas per il chantun / distgargas per las vischnancas		-48'223'194

Detretschament en direcziun da las vischnancas

Nr.	Incumbensa da project	Consequenzas finanzialas
G 1	Planisaziun dal territori, planisaziuns localas	300'000
G 2	Agid social personal	6'017'086
G 3	Prestaziuns da sustegn e pajaments anticipads d'aliments	GGG
G 4	Contribuziuns da maternitad	937'833
G 5	Agid per persunas dependentas: prevenziun primara da dependenza	20'000
G 6	Tgira d'uffants complementara a la famiglia	1'055'363
G 7	Servetsch da salvament dals ospitals	550'000
G 8	Servetsch da pichet dals ospitals	2'975'000
G 9	Gestiun da chasas da tgira	0
G 10	Construcziun da chasas da persunas attempadas e da tgira	4'400'000
G 11	Salarisaziun da las persunas d'instrucziun da la scolina	1'582'187
G 12	Custs (da construcziun e) da locaziun da scolinas	0
G 13	Salarisaziun da las persunas d'instrucziun da la scola populara	22'990'033
G 14	Custs da viadi da las scolaras e dals scolars	809'764
G 15	Purschidas spezialas da linguas	41'500
G 16	Manar scolas e classas bilinguas	366'000
G 17	Activitads en connex cun barats linguistics	100'000
G 18	Scolaziun speziala (contribuziuns a mesiras pedagogic-terapeuticas)	6'925'000
G 19	Construcziun ed indriz da chasas da scola	1'165'966
G 20	Gimnasi inferior	7'752'645
G 21	Scolas da chant e da musica	1'829'817
G 22	Ludotecas grischunas	20'000
G 23	Acquisiziuns da medias per bibliotecas	197'140
G 24	Teater da la citad da Cuir	225'000
G 25	Sereneras publicas	1'176'088
G 26	Stabiliments publics per dismetter ils ruments	155'074
G 27	Indrizs per pedunas e per peduns	578'068
G 28	Renconuschientscha / abjudicaziun da vias chantunalas	930'069
Total distgargias per il chantun / grevezzas per las vischnancas		63'099'633

Armonisaziun da las tariffas da contribuziun en ils fatgs da sanadad

Nr.	Incumbensa da project	Consequenzas finanzialas
S 1	Gestiun dals ospitals (contribuziun chantunala 85%)	-6'148'260
S 2	Construcziun d'ospitals (contribuziun chantunala 85%)	-5'712'048
S 3	Tgira da persunas malsaunas a chasa (contribuziun chantunala 85%)	-3'316'000
Total grevezzas per il chantun / distgargias per las vischnancas		-15'176'308
59 Total da tut ils secturs (distgargias per il chantun / grevezzas per las vischnancas)		-299'868

Optimizaziun da la collavuraziun tar las incumbensas comunablas restantas (instrument 4)

La dumonda d'optimar la collavuraziun tranter il chantun e las vischnancas sa tschenta unicamain tar las incumbensas comunablas restantas. Da princip duain las rollas tranter il chantun e las vischnancas vegnir repartidas uschia, ch'il chantun dat las directivas strategicas e che las vischnancas han libertads da decider, exequind las incumbensas. Contribuziuns che sa refereschon a projects e che dependan dals custs resp. da tschertas lavurs duain vegnir remplazzadas – sche pussaivel – tras contribuziuns pauschalas u globalas che dependan da la prestaziun. Il basegn d'agir è pitschen.

Suenter ch'il detretschament è fatg, resta in dumber survesaivel d'incumbensas ch'il chantun e che las vischnancas ston finanziair comunablamain. Las tariffas da contribuziun da questas incumbensas restantas importan tranter 20% ed 85%.

Contribuziuns chantunalas a las vischnancas

- mesiraziun e termaziun 40%
- organisaziuns regiunalas (promoziun da l'economia) 60%
- prestaziuns medicinalas dals ospitals 85%
- construcziun da stabiliments per persunas malsaunas 85%
- tgira da persunas malsaunas a chasa (spitex) 85%

- provediments d'aua publics 15% – 30%
- sanaziuns d'implants da tir vegls 50%
- vias da velos 50%
- plazzas da fermada per il traffic public 50%
- praticant(a)s da selvicultur(a)s da revier 35%
- biodiversitad 70%
- construcziuns da protecziun e da dustanza 20%
- construcziuns da protecziun en il sector dal guaud (en cas extraordinaris fin 100%) 60% – 80%
- projects d'avertura en il sector dal guaud (en cas extraordinaris fin 100%) 50% – 80%

Contribuziuns communalas al chantun

- agid da survivenza 50%
- mesiras da la protecziun civila 85%

Consequenzas finanzialas e gulivaziun limitada en consequenza da la midada dal sistem

Las vischnancas vegnan distgargiadas tut en tut per circa 10 milliuns francs per onn. En quest connex vegnan las consequenzas finanzialas da la reforma mussadas per mintgina da las 186 vischnancas. La gronda part da las vischnancas vegn distgargiada tras la NGF grischuna. Tschertas grevezzas supplementaras resultan per regla per quellas vischnancas che han las pli bieras resursas sco er per pliras vischnancas fitg pitschnas che vegnan favurizadas particularmain tras il sistem existent.

Il chantun rinforza ses engaschament tant en il sector da la gulivaziun da finanzas sco er en il sector dal detretschament da las finanzas e da las incumbensas. Ils custs da totalmain 30 milliuns francs per il sdebitament parzial unic sco er per la gulivaziun limitada vegnan pajads or da la facultad existenta dal fond da gulivaziun da finanzas.

En il senn d'ina regulaziun transitorica è prevista durant maximalmain 5 onns ina gulivaziun limitada per quellas vischnancas, a las qualas la NGF grischuna chaschuna grevezzas supplementaras e las qualas han a medem temp paucas resursas. Ils meds finansials necessaris vegnan mess a disposiziun dal chantun.

En las suandantas tabellas èn las 186 vischnancas grischunas repartidas en 5 gruppas tenor la quantitad da lur resursas resp. tenor lur potenzial da resursas (index dal PR cun ina media da 100 puncts).

Bilantscha globala (zavrà tenor gruppas dal PR)

(- = grevezza / + = distgargia)

Gruppas dal potenzial da resursas (PR)	Dumber da vischnancas	Abitant(a)s 2003	Saldo tras la reforma		
			total	per ab.	en % dal PR
Index dal PR > 125	38	33'129	-3'623'506	-109.4	-2.0%
Index dal PR 100-125	19	26'455	683'236	25.8	0.7%
Index dal PR 75-100	41	70'586	5'039'560	71.4	2.4%
Index dal PR 50-75	56	46'963	6'025'001	128.3	6.0%
Index dal PR < 50	32	9'810	431'762	44.0	3.0%
Total	186	186'943	8'556'055	45.8	1.4%

La bilantscha globala na resguarda betg la gulivaziun individuala d'inegualitads per grevezzas spezialas. Per quella dastgassan esser necessarias contribuziuns chantunalas en la dimensiun da 2 milliuns francs.

Gulivaziun da las resursas (GRes)

(- = grevezza / + = distgargia)

Gruppa dal potenzial da resursas (PR)	Dumber da vischnancas	Abitant(a)s 2003	Finanziaziun		Dotaziun	
			total	per ab.	total	per ab.
Index dal PR > 125	38	33'129	-15'607'254	-471.1	0	0
Index dal PR 100-125	19	26'455	-2'412'434	-91.2	0	0
Index dal PR 75-100	41	70'586	0	0.0	3'358'825	47.6
Index dal PR 50-75	56	46'963	0	0.0	23'595'246	502.4
Index dal PR < 50	32	9'810	0	0.0	11'282'582	1'150.1
Total	186	186'943	-18'019'688	-96.4	38'236'653	204.5

Gulivaziun da las grevezzas geografic-topograficas (GGG)

(- = grevezza / + = distgargia)

Gruppa dal potenzial da resursas (PR)	Dumber da vischnancas	Abitant(a)s 2003	GGG	
			total	per ab.
Index dal PR > 125	38	33'129	3'487'633	105.3
Index dal PR 100-125	19	26'455	2'073'145	78.4
Index dal PR 75-100	41	70'586	6'152'227	87.2
Index dal PR 50-75	56	46'963	4'863'126	103.6
Index dal PR < 50	32	9'810	3'423'870	349.0
Total	186	186'943	20'000'000	107.0

Gulivaziun limitada

(- = grevezza / + = distgargia)

Gruppa	Dumber vischn.	Abitant(a)s 2003	Saldo bilantscha globala	Contribuziun da gulivaziun					total
				1. onn	2. onn	3. onn	4. onn	5. onn	
1	14	3'435	-2'482'680	2'176'278	1'724'830	1'273'382	831'947	392'853	6'399'290
2	14	4'012	-1'629'485	1'579'928	1'184'467	815'657	526'255	255'879	4'362'185
3	10	3'107	-789'405	744'316	545'663	395'049	244'435	113'247	2'042'709
4	15	12'691	-977'779	1'561'205	1'149'269	764'487	457'805	178'162	4'110'928
Total	53	23'245	-5'879'349	6'061'726	4'604'229	3'248'575	2'060'442	940'140	16'915'112

Basas legalas che ston vegnir adattadas

1. Lescha generala davart la NGF grischuna

Revisiuns totalas

1. Lescha davart l'agid social public en il chantun Grischun (DG 546.100)
2. Lescha davart il sustegn da persunas basegnusas (DG 546.250)
3. Lescha davart la golvaziun da finanzas en il chantun Grischun (DG 730.200)

Revisiuns parzialas

1. Lescha da vischnancas dal chantun Grischun (DG 175.050)
2. Lescha davart ils uffants confidads (DG 219.050)
3. Lescha davart la procedura penala (DG 350.000)
4. Lescha davart las scolinas dal chantun Grischun (DG 420.500)
5. Lescha davart las scolas popularas dal chantun Grischun (DG 421.000)
6. Lescha davart las scolas medias en il chantun Grischun (DG 425.000)
7. Lescha davart la furmaziun professiunala e davart purschidas da furmaziun cuntinuanta (DG 430.000)
8. Lescha davart la promoziun da persunas cun impediments (DG 440.000)
9. Lescha da linguas dal chantun Grischun (DG 492.100)
10. Lescha per promover la cultura (DG 494.300)
11. Lescha davart ils fatgs da sanadad dal chantun Grischun (DG 500.000)
12. Lescha davart l'agid per persunas toxicomanas en il chantun Grischun (DG 500.800)
13. Lescha per promover la tgira da persunas malsaunas e l'assistenza da persunas attempadas e da persunas che basegnan tgira (DG 506.000)
14. Lescha davart contribuziuns da maternitad (DG 548.200)
15. Lescha davart la promoziun da la tgira d'uffants complementara a la famiglia en il chantun Grischun (DG 548.300)
16. Lescha davart l'agid en cas da catastrofas (DG 630.100)
17. Lescha davart las finanzas e davart la surveglianza da las finanzas dal chantun Grischun (DG 710.100)
18. Lescha da taglia per il chantun Grischun (DG 720.000)
19. Lescha davart la planisaziun dal territori per il chantun Grischun (DG 801.100)
20. Lescha davart las vias dal chantun Grischun (DG 807.100)
21. Lescha introductiva tar la lescha federala davart la protecziun da las auas (DG 815.100)
22. Lescha introductiva tar la lescha federala davart la protecziun da l'ambient (DG 820.100)
23. Lescha davart il traffic public en il chantun Grischun (DG 872.100)
24. Lescha davart ils fatgs veterinars (DG 914.000)
25. Lescha da meglieraziun dal chantun Grischun (DG 915.100)
26. Lescha chantunala davart il guaud (DG 920.100)
27. Lescha davart la construcziun d'abitaziuns socialas e la meglieraziun da las relaziuns d'abitar en il territori da muntogna (DG 950.250)

Aboliziun

1. Lescha davart la golvaziun da grevezzas per prestaziuns socialas determinadas (DG 546.300)

2. Ordinaziun generala davart la NGF grischuna

Revisiun totala

1. Ordinaziun executiva tar la lescha davart la gulivaziun da finanzas intercomunala (DG 730.210)

Revisiuns parzialas

1. Ordinaziun davart il pajament anticipà da contribuziuns al mantegniment per uffants cun dretg da mantegniment (DG 215.050)
2. Ordinaziun davart la mesiraziun uffiziala en il chantun Grischun (DG 217.250)
3. Ordinaziun executiva tar la lescha da scola (DG 421.010)
4. Ordinaziun davart il servetsch psicologic da scola en il chantun Grischun (DG 421.050)
5. Ordinaziun davart la salarisaziun da las persunas d'instrucziun da la scola populara e da las persunas d'instrucziun da la scolina en il chantun Grischun (DG 421.080)
6. Ordinaziun davart las scolas secundaras da vallada en il chantun Grischun cun pussaivla prescolaziun gimnasiala (DG 421.210)
7. Ordinaziun davart la promoziun da gimnastica e sport (DG 470.100)
8. Ordinaziun executiva tar la lescha federala davart il cumbat cunter malsognas transmissiblas da l'uman (lescha d'epidemias) e tar las ordinaziuns federalas relaschadas latiers (DG 500.200)
9. Ordinaziun executiva tar la lescha federala davart l'agid a victimas da delicts (DG 549.100)
10. Ordinaziun davart la polizia da fieu (DG 838.100)
11. Ordinaziun chantunala davart il guaud (DG 920.110)
12. Ordinaziun executiva tar la lescha davart la construcziun d'abitaziuns socialas e la meglieraziun da las relaziuns d'abitar en il territori da muntogna (DG 950.260)

Aboliziun

1. Ordinaziun executiva tar la lescha chantunala da sustegn (DG 546.260)

DFV, 22 da schaner 2009